

HISTORIA

Klasa ósma

Uczeń:

- zna daty ważnych wydarzeń związanych z II wojną światową, m. in. 1 września 1939 r., 17 września 1939 r., styczeń 1942 r., kwiecień 1943 r., 6 czerwca 1944 r., 8 maja 1945 r., 6 sierpnia 1945 r., 2 września 1945 r.
- zna postaci odgrywające kluczowe role podczas II wojny światowej, m. in. Irena Sendlerowa, Jan Karski, Janusz Korczak, Mordechaj Anielewicz, Stalin, Winston Churchill, Franklin Delano Roosevelt, Bernard Montgomery, Dwight Eisenhower
- posługuje się pojęciami odnoszącymi się do wydarzeń z lat 1939–1945, m. in. wojna obronna, plan „Barbarossa”, dziwna wojna, wojna zimowa, bitwa o Atlantyk, pacyfikacja, kolaboracja, dywersja, sabotaż, Holokaust, obóz zagłady, obóz koncentracyjny, eksterminacja, getto, Żegota, ŻOB, łapanka, alianci, drugi front, kamikaze
- porównuje potencjały militarne Polski i Niemiec we wrześniu 1939 r.
- wymienia chronologicznie podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem wojny
- charakteryzuje wydarzenia polityczno-militarne rozgrywające się u schyłku II wojny światowej
- wskazuje na mapie miejsca bitew, fronty, kierunki ofensyw i inne ważne miejsca dla przebiegu II wojny światowej
- omawia działania na frontach II wojny światowej
- omawia przebieg bitwy o Anglię
- omawia przebieg konfliktu na kontynencie afrykańskim
- wyjaśnia przyczyny przystąpienia USA do wojny
- charakteryzuje agresywną politykę III Rzeszy, ZSRS i Japonii w latach 1939–1945
- omawia okoliczności powstania koalicji antyhitlerowskiej
- wymienia postanowienia konferencji teherańskiej, jałtańskiej i poczdamskiej
- dostrzega konsekwencje decyzji podjętych przez wielką trójkę na konferencjach
- ocenia postanowienia konferencji wielkiej trójki
- analizuje przyczyny klęski państw osi
- dostrzega znaczenie użycia bomb atomowych
- charakteryzuje wojnę obronną Polaków z września 1939 r.
- ocenia bilans wojny obronnej Polski
- omawia politykę ZSRS i III Rzeszy wobec narodów podbitych
- opisuje postawy społeczeństw okupowanych państw wobec władz niemieckich
- opisuje kolejne etapy polityki niemieckiej wobec Żydów
- omawia politykę wyniszczenia stosowaną przez nazistów wobec Żydów, Romów i Słowian
- porównuje okupację niemiecką na terenie Europy Zachodniej i Wschodniej
- docenia poświęcenie jednostek dla dobra innych
- zna daty związane z ważnymi wydarzeniami z dziejów Polski w okresie II wojny światowej, m. in. 30 lipca 1941 r., kwiecień 1943 r., 14 lutego 1942 r., 1 sierpnia 1944 r.
- zna postaci: gen. Tadeusz Bór-Komorowski, płk. Antoni Monter-Chruściel, Jan

Stanisław Jankowski, Janina Antonina Lewandowska, Władysław Raczkiewicz, Władysław Sikorski, Iwan Majski, Stanisław Mikołajczyk, Tomasz Arciszewski, Kazimierz Sosnkowski, Tadeusz Komorowski, Władysław Anders, Stanisław Sosabowski, Stanisław Maczek, Stanisław Skalski, Jan Bytnar, Tadeusz Zawadzki, Henryk Dobrzański, Cyryl Ratajski, Jan Piekalkiewicz, Jan Stanisław Jankowski, Stefan Grot-Rowecki, Michał Karaszewicz-Tokarzewski, Witold Pilecki, Jan Piwnik, Jan Nowak-Jeziorański, Elżbieta Zawacka, Stepan Bandera, Wanda Wasilewska, Zygmunt Berling, Stalin, gen. Erich von dem Bach, Hans Frank

- rozumie pojęcia: zbrodnia katyńska, zbrodnia wołyńska, łagier, zsyłka, deportacja, plan „Burza”, godzina „W”, folkslista, akcja „AB”, pacyfikacja, gestapo, wysiedlenia, wywłaszczenie, okupacja, Rada Narodowa, dywizjon, brygada, Szare Szeregi, akcja „N”, Delegat Rządu na Kraj, V-2, cichociemni
- rozwija skróty: ZWZ, SZP, AK, BCh, PPR, GL, AL, KRN, PKWN
- wskazuje na mapie miejsca zbrodni hitlerowskich, najstraszniejsze katownie nazistowskie, miejsca masowych egzekucji polskich oficerów przez Sowieców, ziemie wcielone do Rzeszy i ziemie, z których utworzono Generalne Gubernatorstwo, linię podziału ziem polskich w 1939 r. i ważniejsze miejsca bitew stoczone przez polskie oddziały na frontach II wojny światowej
- omawia metody oporu, które stosowali Polacy wobec niemieckiego okupanta
- omawia cele i formy realizacji planu „Burza”, z uwzględnieniem przyczyn wybuchu i przebiegu powstania warszawskiego
- omawia zbrodnie nazistowskie i sowieckie dokonane na ludności cywilnej i żołnierzach polskich
- omawia cele sowieckiej i nazistowskiej polityki okupacyjnej oraz wskazuje, jakie metody stosowały władze okupacyjne, by je osiągnąć
- porównuje polityczne dążenia i sposoby działania okupantów niemieckiego i sowieckiego oraz wymienia podobieństwa i różnice między nimi
- wymienia polskie okręty wojenne biorące udział w II wojnie światowej oraz zna ich osiągnięcia
- wymienia główne polskie formacje zbrojne, które walczyły z Niemcami po stronie aliantów, miejsca ważniejszych bitew stoczonych przez polskie oddziały po stronie aliantów oraz najważniejsze polskie ugrupowania polityczne działające w warunkach konspiracyjnych
- charakteryzuje, w jakich okolicznościach utworzono polski rząd na uchodźstwie, zna jego skład i działanie podczas II wojny światowej
- charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego
- charakteryzuje stosunki polsko-sowieckie od września 1939 do lipca 1943 r.
- charakteryzuje przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego w Małopolsce Wschodniej
- wyjaśnia, dlaczego stosunek aliantów do sprawy polskiej podlegał przemianom
- analizuje przyczyny, z powodu których konflikt polsko-ukraiński przyjął tak krwawą formę
- ocenia działania komunistów na ziemiach polskich w latach 1943–1944, które miały na celu przejęcie władzy
- ocenia funkcjonowanie i osiągnięcia Polskiego Państwa Podziemnego
- ocenia postanowienia układu Sikorski–Majski
- ocenia zbrodnie niemieckie i sowieckie z okresu II wojny światowej na ziemiach

polskich

- analizuje, na czym polegało kłamstwo katyńskie
- dokonuje uproszczonej oceny skutków i znaczenia powstania warszawskiego
- zna daty: 1949 r., 1950 r., 1953 r., 1956 r., 1968 r.
- zna postaci: Henry Truman, Konrad Adenauer, George C. Marshall, Nikita Chruszczow, Imre Nagy, Aleksander Dubczeka, Stanisław Mikołajczyk, Bolesław Bierut, Władysław Gomułka, Edward Osóbka-Morawski, Józef Cyrankiewicz, Stefan Wyszyński, Jan Nowak-Jeziorański, Hieronim Dekutowski „Zapora”, Danuta Siedzikówna „Inka”, Jan Rodowicz „Anoda”, Witold Pilecki, August Emil Fieldorf „Nil”, Konstanty Rokossowski, Aleksander Zawadzki
- wymienia państwa pozostające pod wpływem komunizmu po 1945 r.
- zna i wskazuje na mapie zmiany terytorialne ziem polskich po II wojnie światowej
- rozumie pojęcia: ONZ, zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości, inwigilacja, NATO, RWPG, RFN, NRD, sowietyzacja, destalinizacja, odwilż, Praska Wiosna, doktryna powstrzymywania, plan Marshalla, żelazna kurtyna, Układ Warszawski, wyścig zbrojeń, zimna wojna, imperializm, propaganda, blok wschodni, blok zachodni, blokada Berlina, repatriacja, terytorium pojałtańskie, nacjonalizacja, bitwa o handel, Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), безпеaka, proces szesnastu, Ludowe Wojsko Polskie, oblawa augustowska, referendum, PSL, PZPR, stalinizm, procesy pokazowe, bezpieczeństwo, indoktrynacja, wróg ludu, ZMP, kolektywizacja
- opisuje losy żołnierzy podziemia niepodległościowego
- omawia rolę władz polskich na uchodźstwie po II wojnie światowej
- omawia podstawowe zasady zawarte w konstytucji PRL
- opisuje wydarzenia związane z rewolucją węgierską i Praską Wiosną
- opisuje okoliczności rozpadu koalicji antyhitlerowskiej
- opisuje okoliczności, które doprowadziły do podziału Niemiec
- omawia wydarzenia związane z wojną koreańską
- omawia proces podporządkowywania polskiej gospodarki władzy komunistycznej
- omawia zmiany terytorialne i demograficzne dokonane na ziemiach polskich po 1945 r.
- charakteryzuje skutki II wojny światowej dla świata i Polski
- charakteryzuje przyczyny i skutki rewolucji węgierskiej i Praskiej Wiosny
- porównuje okres stalinizmu w państwach znajdujących się za żelazną kurtyną
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla tzw. odwilży miała śmierć Stalina i działalność Chruszczowa
- wyjaśnia, w jaki sposób Polacy starali się nie dopuścić do przejęcia pełnej kontroli nad Polską przez komunistów
- charakteryzuje pozycję i rolę polskiego Kościoła katolickiego po II wojnie światowej
- analizuje cechy charakterystyczne dla ustroju krajów znajdujących się w sowieckiej strefie wpływów
- analizuje kształtowanie się nowego układu sił politycznych na świecie po II wojnie światowej
- analizuje funkcjonowanie poszczególnych elementów systemu stalinowskiego na ziemiach polskich
- analizuje postawy Polaków wobec władzy komunistycznej
- dokonuje oceny działań komunistów mających na celu zniewolenie Polski
- zna daty: 1948 r., 1949 r., 1951 r., 1957 r., 1959 r., 1960 r., 1962 r., 1966–1976, 1968 r., 1993 r., 2004 r.

- zna postaci: Mahatma Gandhi, Nelson Mandela, Jasir Arafat, Icchak Rabin, Jean Monnet, Konrad Adenauer, Robert Schuman, Fidel Castro, Nikita Chruszczow, Mao Zedong
- umie wskazać przyczyny dekolonizacji
- rozumie pojęcia: dekolonizacja, apartheid, rasizm, Rok Afryki, Organizacja Jedności Afrykańskiej, syjonizm, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP), autonomia, odprężenie, kryzys kubański, mur berliński, Kuomintang, ChRL, maoizm, wielki skok, rewolucja kulturalna, Tiananmen, azjatycki tygrys, UE, wspólny rynek UE, EWWiS, państwo opiekuńcze, społeczeństwo konsumpcyjne, społeczeństwo informacyjne, ruch hipisowski, punk, rock and roll, feminizm, kraje Trzeciego Świata, internet, amerykańizacja, globalizacja, Sobór Watykański II, laicyzacja
- opisuje przebieg dekolonizacji w Indiach, RPA i Algierii
- umie wskazać na mapie państwo Izrael, obszar Palestyny, Półwysep Synaj, Egipt, Wzgórza Galon, Syrię, Jordanię, Liban, kraje członkowskie UE, Chiny i Japonię
- wymienia przyczyny powstania syjonizmu, przyczyny wojen w Wietnamie i Afganistanie, kryzysu kubańskiego, zaliczania Palestyny do najbardziej zapalnych regionów Bliskiego Wschodu
- charakteryzuje konflikty doby zimnej wojny: wojny w Korei, Wietnamie i Afganistanie, oraz omawia skutki blokady Berlina i kryzysu kubańskiego
- charakteryzuje skutki dekolonizacji i powstania UE
- omawia okoliczności powstania Izrael i jego stosunki z państwami sąsiednimi
- opisuje formy rywalizacji wielkich mocarstw w okresie zimnej wojny
- wyjaśnia, czym było i jak się przejawiało odprężenie w stosunkach międzynarodowych
- opisuje stosunki japońsko-amerykańskie po 1945 r.
- ocenia rządy komunistów w Chinach
- charakteryzuje zimnowojenną rywalizację USA i ZSRS
- charakteryzuje przemiany społeczno-kulturowe lat 50 i 60 na Zachodzie
- ocenia sytuację na Bliskim Wschodzie po II wojnie światowej
- analizuje proces powstawania i rozszerzania się UE oraz zasady jej funkcjonowania
- dokonuje bilansu procesów dekolonizacyjnych w Afryce i Azji
- tłumaczy wpływ jednostek na losy krajów i świata
- zna daty: 1956 r., 1965 r., 1966 r., 1968 r., 1970 r., 1976 r., 1978 r., 1979 r., 1980 r., 13 grudnia 1981 r., 1983 r
- zna postaci: Stefan Wyszyński, Wiesław Gomułka, Józef Cyrankiewicz, Edward Ochab, Zbigniew Godlewski, Edward Gierek, Stefan Kisielewski, Kazimierz Górski, Ryszard Szurkowski, Wojciech Fibak, Irena Szewińska, Mirosław Hermaszewski, Lech Wałęsa, Anna Walentynowicz i inni czołowi opozycjoniści, Leonid Breżniew, Ryszard Kukliński, Jerzy Popiełuszko, Grzegorz Przemyk
- rozumie pojęcia: odwilż, Milenium, Tysiąclecie, mała stabilizacja, poznański czerwiec, rehabilitacja, aparat partyjny, ZOMO, SB, list otwarty, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, Układ Warszawski, cenzura, bibuła, drugi obieg, KOR, WZZ, MKS, NSZZ „Solidarność”, porozumienia sierpniowe, internowanie, stan wojenny, sankcje gospodarcze, pacyfikacja
- umie wskazać na mapie Poznań, Katowice, Radom, Gdańsk, Szczecin i inne miejsca związane z protestami społecznymi z czasów PRL;
- wymienia zjawiska świadczące o odwilży w Polsce
- wymienia przykłady działań opozycji i metody, których SB używała do prześladowania

opozycjonistów

- wymienia główne obszary działalności NSZZ „Solidarność”
- opisuje przejawy złagodzenia polityki antykościelnej w czasach odwilży
- omawia, na czym polegało zaostrzenie polityki władz wobec Kościoła na początku lat 60.
- omawia najważniejsze ograniczenia praw obywatelskich wynikające z wprowadzenia na obszarze Polski stanu wojennego
- dokonuje charakterystyki wystąpień społecznych w Polsce w latach 1956–1981 oraz omawia, jaki były ich przyczyny, przebieg i konsekwencje
- charakteryzuje życie codzienne w czasach Gomułki i Gierka
- charakteryzuje spór wokół obchodów Milenium państwa polskiego
- charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”
- wyjaśnia, na czym opierała się polityka gospodarcza Polski za rządów Gierka
- dostrzega znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich dla pojednania polsko-niemieckiego po II wojnie światowej, znaczenie wyboru Polaka Karola Wojtyły na tron papieski oraz wagę wręczenia nagrody Nobla Lechowi Wałęsie w 1983 r.
- analizuje politykę Gierka, Gomułki i Jaruzelskiego ze szczególnym uwzględnieniem stosunku do protestujących
- ocenia rolę Kościoła w podtrzymywaniu oporu przeciwko komunistycznej władzy w Polsce
- ocenia, czy słusznie stan wojenny uważany jest za kontrowersyjne wydarzenie w historii Polski
- ocenia działania Gomułki, Gierka i Jaruzelskiego
- zna daty: 1985 r., 1986 r., 1989 r., 1990 r., 1991 r., 1992–1995, 1997 r., 1999 r., 2004 r.
- zna postaci: Leonid Breżniew, Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan, Václav Havel, Nicolae Ceausescu, Ryszard Kaczorowski, Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki, Jacek Kuroń, Adam Michnik, Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller, Jan Olszewski, Hanna Suchocka, Bronisław Komorowski, Lech Kaczyński, Leszek Balcerowicz, Wisława Szymborska, Andrzej Wajda, Roman Polański, Krzysztof Kieślowski, Jan Nowak-Jeziorański, Zbigniew Brzeziński
- rozumie pojęcia: mudżahedin, wyścig zbrojeń, głośność, pierestrojka, Jesień Narodów, aksamitna rewolucja, aksamitny rozwód, lustracja, gospodarka rynkowa, restrukturyzacja, prywatyzacja, inflacja, okrągły stół, wybory powszechne, Trójkąt Weimarski; Trójkąt Wyszehradzki, Grupa Wyszehradzka, SLD, PSL, PiS, PO
- wymienia sąsiadów III RP;
- wymienia najważniejsze osoby biorące udział w obradach okrągłego stołu i główne postanowienia podjęte podczas obrad
- wymienia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS na początku lat 80.
- wskazuje na mapie Czarnobyl, kraje objęte wydarzeniami Jesieni Narodów i nowo powstałe u schyłku XX w. państwa w Europie
- omawia wydarzenia związane z katastrofą atomową w ZSRS i ich skutki
- omawia, jakie konsekwencje dla ZSRS miał udział w konflikcie w Afganistanie
- omawia okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole
- omawia wyniki i skutki wyborów parlamentarnych w czerwcu 1989 r.
- omawia proces demokratyzacji na terenie Rumunii, Jugosławii, Węgier, NRD, Czechosłowacji, Bułgarii i krajów bałtyckich
- omawia zmiany na polskiej scenie politycznej w latach 90. i na początku XXI w.

- omawia główne etapy integracji Polski ze strukturami NATO i UE
- wyjaśnia, czym był wyścig zbrojeń oraz wskazuje, kto i z jakich powodów go rozpoczął
- wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w ZSRS wpłynęły na upadek rządów komunistycznych w krajach bloku wschodniego
- charakteryzuje reformy przeprowadzone przez Gorbaczowa
- charakteryzuje przemiany gospodarcze w III RP i porównuje je z sytuacją panującą przed 1989 r.
- charakteryzuje najważniejsze treści zawarte w Konstytucji III RP
- charakteryzuje stosunki III RP z nowymi sąsiadami
- dostrzega znaczenie wydarzeń 1989 r. dla kształtowania III RP
- analizuje proces powolnego upadku ZSRS
- analizuje, dlaczego Polska pod koniec XX w. wciąż znajdowała się na niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż kraje zachodnie
- ocenia politykę zagraniczną III RP